

Izhaja vsak delavnik popoldne

CENE PO POŠTI:

za celo leto K 144.—
za pol leta K 72.—

NOVICAS

Uredništvo in upravljalstvo v Kopitarjevi ulici št. 6 — Telefon uredništva št. 50 — Telefon upravljalstva št. 328

CENE PO POŠTI:

za četrt leta K 36.—
za en mesec K 12.—

V UPRAVI STANE MESEČNO K 10.—

DELA VSKI LIST

POSAMEZNA ŠTEVILKA 60 VIN.

Sadovi centralizma.

Belgrad, 7. aprila.

Srbski politiki okoli Nikole Pašića, človeka starega kova in nepovratne preteklosti, so v družbi s tistim Pribičevićem, ki ga je samo sovraštvo do hrvatskega naroda, sklenili brezobziren blok, ki je neglede na to, da nima opore v ljudstvu, trdno odločen, da prevede centralizem, naj velja, kar hoče. Treba jim je priznati, da sredstev ne izbirajo. Od korupcije in podkupovanja s stotinami milijonov, s katerim vplivajo na muslimanske begle — do kulturnega boja, ki naj onemogoči katoliškemu duhovniku moralno pomoči ljudstvu, batinaskega sistema tam, kjer ljudstvo ni zmoglo odpora — do izrednih policijskih odredb, kjer je treba zlomiti organizirane stranke, vse so poizkusili in morebiti iznajdejo še kaj hujšega. Ne, malenkostnih najdejo ti ljudje ne poznajo.

Vse to zato, da se okrepi naša država, da dobi trden temelj, da bo edina naznotraj in spoštovana nazunaj. Kajti, tako trdijo centralisti, le centralizem more državo konsolidirati. Kdor ni zanj, je sovražnik države, se mora ugonobiti, naj bo, kdor hoče. Vsi, od prvega do zadnjega, se morajo centralizirati, ljudje in družbe, posamezniki in dežele, živa bitja in mrtve knjige; če ne, nimajo pravice do obstanka. Vsa zgodovina, jeziki, vere, vse se mora izbrisati, da bo država močna.

Tako, Rezultat vidimo pred seboj že danes. Gospod Nikola Pašić je s pomočjo tistih radikalov, ki capljajo okoli njegove bivše slave, in demokratov, kateri itak nimajo širšega političnega obzora kakor sega njihova najozja strankarska korist, državo v par mesecih svojega centralističnega vladanja tako vsestransko naznotraj in nazunaj okrepil, da so vselesle izgubile vse zaupanje vanjo. Tista Francija, ki si šteje v zaslugo, da se je ustanovila Jugoslavija, podpira danes vpostavitve avstro-ogrsko-kraljeve. Francozi smatrajo danes državo SHS za tako močno in solidno, da si od nje ne obetajo nobene koristi v boju zoper Nemčijo, in si iščejo novega zaveznika v obliki avstro-ogrsko države, katera bo po njihovem mnenju edino sposobna vzdržati mir v srednji Evropi in gospodarsko procvitati.

Gospod Pašić ima danes samo še enega zaveznika — Italijo in Čehoslovaško, ki ima v Rimu močno zaslonbo. V tej družbi igramo mi vlogo tretjega ponižnega partnerja. Naš dobri zaveznik Grčija pa dobiva batine od Kemal-paše in povrhtega se ji cela ententa smeje. Tak je naš zunanje-politični položaj in tako je mnenje, ki ga imajo o nas naši zavezniki.

Našo državo imajo popolnoma v rokah centralisti. Oni so zanj odgovorni. Zunanje-politični položaj, ki se danes v vsej svoji nagoti pred nami odkriva, je kot naravni rezultat naših notranjih političnih razmer zasluga naših centralistov in njihove »železne« vlade. Železna metla gospodov centralistov korenito pometa. Če se ljudskim strankam, ki jim je res na okrepitvi in procvitu Jugoslavije, ne posreči tega dela ustaviti, bodo pristaši g. Pašića in Pribičevića končno pomedli še z državo.

Karl zapustil Švico.

LDU Bern, 8. aprila. (ŠBA) Švicarski zvezni svet je v svoji današnji seji sklenil, dovoliti bivšemu cesarju Karlu do nadaljnjega bivanje v Švici. Po zadnjih poročilih pa je skoro gotovo, da se bivišesar trajno naseli v kaki drugi državi, najbrže v Španiji.

LDU Ženeva, 8. aprila. (ŠBA) Po poročilih iz zanesljivega vira zapusti družina bivšega cesarja Karla Prangins koncem aprila.

„Rdeči volkovi“.

LDU Milan, 8. aprila. (DunKU) Švicarska policija je zasledila razširjeni teroristični komplot. Organizacija se imenuje, kakor poroča »Secolo«, »Rdeči volkovi«. Pripada ji kakih 300 komunistov in anarhistov.

DANAŠNJA PREDBORZA.

Zagreb, 9. aprila. (Izv.) Današnja predborza notira sledeče kurze: Italija 620—625; Praga 193.50, Dunaj 22.25, Berlin 233.50, Newyork 142.50, dolarji 140.

Razprava o komunistih.

Belgrad, 8. aprila. Danes je konstituenta razpravljala o svoječasnih Vesničevih odredbah proti komunistom. Vlada je poslala v boj ministra Draškovića, ki naj bi bil v temelju te odredbe. Toda minister Drašković ni mogel navesti ničesar pravega in kar je navedel, so bile zgolj obtožbe brez dokazov. Komunisti so imeli lahko stališče in so Draškovića neprestano prekinjali s klici: »Navedite imena! Po dajte dokaz!« Draškoviću je odgovarjal komunistični poslanec Simo Marković, ki je dobro razkrinkal nezakonitost vladnega postopanja. Razprava se ni končala in se danes nadaljuje. Za vlado je ta stvar po vsej priliki nevarna čer, ob kateri se utegne njena ladja razbiti. V radikalnem klubu sta radi »obznane« ostro trčila drug ob drugega Pašić in Protić. Pašić je brezpogojno zahteval, da radikalni poslanci glasujejo za zaupnico vladi, narkar je Protić v »Tribuni« objavil pismo, v katerem označuje Vesničevo obznano kot nezakonito in nedopustno pogreško vsake pametne politike. Končno izjavlja Protić, da bo izstopil iz radikalne stranke, ako bo radikalni klub glasoval za zaupnico vladi. Ni dvoma, da Protić ob svojem morebitnem izstopu iz radikalne stranke ne bo ostal osamljen.

Demokratski klub razpada.

Belgrad, 9. aprila. (Izv.) Ker vladajo med demokratskimi poslanci glede raznih točk ustave zelo različna mišljenja, ni izključeno, da ne bi pri razpravi v konstituenti prišlo do razcepa v demokratskem klubu. V tem slučaju bi ostalo v klubu največ še 60 poslancev, dočim bi ostali osnivalci lasten klub, nekaj bi se jih priključilo socialdemokratom.

Muslimani zapuščajo vladne stranke.

Belgrad, 9. aprila. (Izv.) V Belgradu se nahaja vodja muslimanov iz južne Srbije. Prišel je v Belgrad za to, da vpliva na muslimanske poslance iz južnih krajev, ki so člani demokratskega in radikalnega kluba, da ne popuste od svoje zahteve v vprašanju rešitve agrarne reforme v Srbiji v smislu vladnega sporazuma z bosanskimi begi. 14 muslimanskih poslancev bo najbrže izstopilo iz demokratskega in radikalnega kluba, ker se njihovim zahtevam ne ugodijo in bodo osnovali svoj klub.

Zemljoradniki čistijo.

Belgrad, 9. aprila. (Izv.) Zemljoradniški klub bo imel v torek sejo, na kateri bo razpravljal o korakih, ki jih bo podvzel proti onim članom, ki so kompromitirali klub. Gre tu za nekatere poslance iz Bosne in Srbije. Ker je verjetno, da bodo ti poslanci izključeni, bo ostalo v zemljoradniškem klubu še 25 poslancev.

Trgovski in zasebni nastavljenici.

PROTESTNI SHOD TRGOVSKIH NASTAVLJENCEV V KAMNIKU.

Zveza trgovskih in privatnih nastavljenecv je sklicala sinoči protestni shod trgovskih in privatnih nastavljenecv v Kamniku. Kamniški trgovski gremij je vpeljal s 1. aprilom 10urni delavnik v trgovinah. Proti temu se je dvignilo nastavljenstvo. Na shodu so poročali od Zveze trgovskih in privatnih nastavljenecv predsednik Zveze tov. Pavlin, tajnik Zveze tov. Fr. Lorhek in zastopnik Jugoslovanske strokovne zveze. Vsi trije govorniki so poudarjali, da je z vpeljavo 10urnega delavnika storil trgovski gremij prestopok proti šurnemu delavniku. Trgovski nastavljenici niso in ne smejo nikakor biti blago za odkupnino, posebno pa ne žrtve raznim političnim spekulantom.

Sprejete so bile resolucije, v katerih se izraža protest proti vpeljavi deseturnega delavnika. Deželna vlada za Slovenijo se pozivlja, da nemudoma vpelje zopet osemurni delavnik ter štiti zakon s tem, da vse one, ki ga nočejo upoštevati in ga kršijo, opomni. Ako opomin ne bi pomagal, naj se po zakonu postopa.

Govore, kakor tudi resolucije so zborovalci z odobravanjem sprejeli. Protestnega shoda so se razen par izjem udeležili vsi nastavljenici. Shod je uspel dobro, kar znači, da stoji trgovski nastavljenec brez razlike pripadnosti katerikoli politični struji enotno zbran v svoji strokovni organizaciji. Trgovskim nastavljencom po drugih mestih kličemo v opomin, da naj se hitro združijo in z organizacijo varujejo svoje pravice.

Kandidatje Ljudske stranke.

Ljudska stranka je v torek vložila svojo kandidatno listo, ki je 4. po vrstnem redu. Lista vsebuje naslednja imena:

Odborniki:

Ivan Ogrin, stavbenik. — Franc Kremžar, urednik. — Dr. Iv. Stanovnik, odvetniški koncipient. — Josip Pirc, lišni posestnik in uradnik. — Janko Jeglič, šolski ravnatelj. — Franc Orehek, zasebni uradnik. — Ivan Srebot, čevljar in posestnik. — Alojzij Burkelje, železniški vratar. — Tobija Pezdur, delavec in posestnik. — Viktor Adamič, železniški nadrevident. — Albin Zajc, finančni računski svetnik. — Ant. Medved, kletar. — Dr. Fran Kulovec, profesor. — Franc Ambrožič, bolniški strežnik. — Srečko Žumer, črkostavec. — Ivan Krvin, urarski pomočnik. — Leopold Faganel, nadpaznik. — Franc Lavtižar, deželni uradnik. — Dr. Mirko Božić, uradnik. — Dr. Anton Vrelič, zdravnik. — Franc Černe, državni veterinar. — Ivan Kranjc, čevljar. — Matija Sintič, pomožni skladiščnik. — Jožef Rutar, tiskarniški uslužbenec. — Fran Himmelreich, krojaški mojster. — Ivan Rakovec, upravnik. — Peter Jamnik, sluga. — Janez Hribar, zidar. — Jakob Grčman, barvarski pomočnik. — Jernej Zamljen, tovarniški delavec. — Peter Bergant, knjigovodja. — Matevž Logar, sluga. — Franc Suštar, pismonoša. — Franc Smodej, urednik. — Anton Logar, čevljarski mojster. — Alojzij Zajec, strojni črkostavec. — Alfonz Valand, kovinski strugar. — Ivan Perme, kroj. mojster. — Ign. Strekelj, vrtnar. — Ant. Besov, delavec tobačne tovarne. — Dr. Josip Mal, muzejski kustos. — Franc Kožar, nadkurjač. — Vinko Gostinčar, strojni ključavničar. — Anton Zupin, tiskarniški uslužbenec. — Ivan Jakopič, pisarniški sluga. — Lovro Fleischman, nadrevident finančne straže v p. — Josip Pečan, delovodja. — Martin Knez, cerkovnik.

Namestniki:

Ivan Mazovec, profesor. — Jurij Mozer, posestnik in izvozeček. — Mihael Moškerc, urednik. — Josip Zupančič, pisarn. ravnatelj. — Dr. Alojzij Remec, odvetniški kandidat. — Ing. Franc Rueh, komisar. — Josip Rajnar, železniški uslužbenec in posestnik. — Franc Hraštnik, zasebni uradnik. — Josip Wagner, učitelj. — Avgust Bereieri, zasebni uradnik. — Bogumil Remec, profesor. — Lovro Korenčan, krojaški pomočnik. — Anton Sušnik, profesor in uradni poslanec. — Franc Milavec, korektor. — Fran Gorše, železniški sprevodnik. — Kristjan Dietz, zasebni uradnik. — Anton Dokler, ravnatelj. — Franc Verbič, delavec tobačne tovarne. — Ivan Pate, skladiščnik. — Janko Čepon, učitelj. — Anton Lavrič, trgovski nastavljenec. — Anton Medved, računski oficijal. — Anton Kralj, zasebni uradnik. — Alojzij Trink, mizar in posestnik. — Jakob Golmajer, sluga. — Ludvik Sinkovec, strojni ključavničar. — Ivan Dežman, poslovođa. — Henrik Zirkelbach, faktor in posestnik. — Leopold Rihar, poštni uradnik. — Lovro Zupan, čevljar. — Ivan Vrhovec, knjigovodja. — Franc Poženel, strojnik. — Franc Bartol, trgovec. — Pavel Zajc, katehet. — Avgust Ložar, posestnik in vojni invalid. — Viktor Seliskar, pisarniški pomočnik. — Maks Mastnak, trgovski sluga. — Oroslov Slapar, krojaški mojster. — Luka Bergant, poštni poduradnik v p. — Franc Verbajc, železniški kurjač. — Marko Kostanjevac, uradni sluga. — Ivan Fras, uradni sluga. — Dr. Jakob Mohorič, odvetniški koncipient. — Anton Nadižar, posestnik. — Karel Gruber, finančni računski svetnik. — Franc Zabret, stolni vikar. — Fran Pavlin, trgovski sotrudnik.

Ta lista je pravi izraz socialne oprebelbe ljubljanskega prebivalstva. Na listi

je 37 delavcev, med njimi tovarniški in stroj. delavci, železničarji, kurjači, vratarji, crkostavci, sluge, 1 bolniški strežnik, 1 vojni invalid, 14 zasebnih uradnikov, več trgovskih nastavljenecv in poslovođij, 3 učitelji, 4 profesorji, 2 ravnatelja šol ter 15 drugih državnih uradnikov in poduradnikov, 1 zdravnik, 11 obrtnikov, med njimi krojači, zidarji, vrtnarji in čevljarji.

To je lista delovnega ljudstva! Za njo na delo do zmage!

Shod stavbinskega delavstva.

Golnik pri Trzinu.

Dne 7. t. m. se je vršil pri nas dobro obiskan shod stavbinskega delavstva. Delavstvo, ki je tukaj zaposleno, je povečini neorganizirano, radi tega se je že dogodilo več slučajev na škodo delavstva, ki bi se gotovo ne bili, če bi se ljudje zavedali, kako potrebna je organizacija. Govoril je poleg par domačinov tudi zastopnik JSZ, ki je posebno poudarjal, naj se ljudje zdramijo, da ne bodo vedno le za metlo. Vsem izvajanjem so poslalsci pazno sledili in je bilo takoj precej delavcev pripravljenih pristopiti v organizacijo. Vsak delavec uvidi, da posameznik ne zmore tistega, kar zmora skupnost, skupnost pa je mogoča le v organizaciji. Kdo bi se potem odrekal tej solidarnosti? Zaveden delavec gotovo ne! Tudi mi ne maramo zaostati, pač pa bomo gledali, da hitro popravimo, kar smo zamudili. Za zaključek je bila prebrana naslednja resolucija, sklenjena na shodu dne 7. aprila 1921 na Golniku pri Trzinu:

Protestiramo proti odločitvi, katero je izdelala »Zveza industrijalcev na slovenskem ozemlju«, da se zvišajo plače stavinskemu delavstvu samo za 10, odnosno 15 odstotkov, in to brez sodelovanja delavskega zastopstva. Zahtevamo, da se ponovno skličejo pogajanja, h katerim naj se povabijo delavci in njih zastopniki. Obenem zahtevamo, da se za celo Slovenijo regulirajo enake plače, ne pa, da bi bilo delavstvo na deželi prikrajšano, dočim je draginja v mnogih slučajih tu večja kakor v Ljubljani.

Zahtevamo nadalje, da stoji vlada na strani delavstva in zabrani nadaljnje podražanje življenjskih potrebščin.

Zahtevamo nujne rešitve, ker mi delavci trpimo veliko bedo.

Na Golniku, 7. aprila 1921.

Pogačnik I. r. Skrijane I. r.

DELA VSKI BOJ V ANGLIJI.

LDU London, 8. aprila. (Reuter.) V spodnji zbornici je izjavil ministrski predsednik Lloyd George, da bo vlada nabirala prostovoljce, ki bodo čuvali prometno službo in opravljali druge za življenje važne posle. Kraljeva proklamacija sklicuje vojaško in mornarsko rezervo.

Politični dogodki.

+ Iz zgodovine kancelparagrafa. Novopečeni minister, samostojnež Pucelj, se je hvalil po svojem domačem kraju: »Jaz sem tisti, ki je najbolj pritiskal, da pride na dan kancelparagraf; sem sicer katoličan, vem, da sem delal proti katoliškemu naziranju, če hočete tudi proti svojemu prepričanju, a vendar še enkrat: jaz sem tisti, ki je najbolj pritiskal, da pride na dan kancelparagraf.« Naj mu bo to zabeleženo! — Kakor smo bili poročali, se je bil v ustavnem odboru oglašil za kancelparagraf tudi en srbski zemljoradnik. Vsled tega se je dr. Šimrak obrnil na posl. Avramovića, naj mu pojasni stališče zemljoradnikov, saj je znano, da je bil Avramović javno izjavil, da zemljoradniki niso za kancelparagraf, ki je bil marveč le maslo slovenskih samostojnežev. Posl. Avramović je dr. Šimraku vpričlo svojega tovariša iz zemljoradniškega kluba, posl. Jovanovića, odkrito izjavil, da so se zemljoradniki odrekli kancelparagrafu, ker je to osebna stvar dr. Vošnjaka, poslancu slovenske samostojne kmetijske stranke. Po vsem tem bo pač res, da so kancelparagraf »izvojevali« slovenski samostojneži. In to je tudi edini njihov »uspeh« za splošnost. Ali so jih njihovi volivci res za to poslali v Belgrad?

+ Ameriški odgovor Nemčiji. V Nemčiji so vedno gojili tajne nade, da se bo Amerika v gotovem trenutku postavila na

